

**YAZAR
DEĞERLENDİRMELERİ**

Bursa
İlk 250
Büyük Firma
Araştırması
2020

Dr. Can Fuat GÜRLESEL
Ekonomist

Dünya Ekonomisi 2020 Yılında Kovid-19 Salgını İle Küçüldü

Dünya ekonomisi 2020 yılına önceki iki yıla göre daha iyimser başlamıştır. 2018 ve 2019 yıllarını olumsuz etkileyen ticaret savaşları ve Büyük Britanya'nın Avrupa Birliği'nden ayrılma belirsizliği yaşanmıştı. 2020 yılına girilirken ABD ile Çin arasında sağlanan ilk faz ticaret anlaşması olumlu beklentiler yaratmıştı. Yine AB ile Büyük Britanya'nın ayrılık anlaşmasına varması da belirsizlikleri azaltmıştı. Bu gelişmelere bağlı olarak dünya ekonomisi 2020 yılına iyimser başlangıç yapmıştı.

Ancak 2020 yılını etkileyen ana unsur yaşanmaya başlanan Kovid-19 salgını ve onun yarattığı koşullar olmuştur. Çin'de başlayan ve mart ayında tüm dünya geneline yayılan salgın dünya ekonomisinde ikinci çeyrekte şok bir daralma etkisi yaratmıştır. Salgın ile bir yandan önemli kayıplar yaşanırken diğer yandan salgın ile çok yönlü mücadele başlamıştır.

Salgınilemücadeleninekonomiyönünde hükümetler, merkez bankaları ve uluslararası kurumlar devreye girmiştir. Hükümetler şirketlere ve çalışanlara yönelik olarak geniş hibe destekleri vermiştir. Merkez Bankaları 2008 küresel krizi sonrasındaki genişlemenin de ötesinde gevşek para politikaları uygulamaya başlamıştır. Merkez Bankaları hükümetlerin artan harcamalarını ve şirketlere yönelik destekler için bankaları desteklemiştir. Hükümetlerin ve merkez bankalarının destekleri kısa sürede etkisini göstermiş ve yılın ikinci yarısında dünya ekonomisi toparlanmaya başlamıştır.

Ekonomiye yönelik destekler verilirken salgın

ile mücadele de devam etmiştir. Ancak salgın sonbahar aylarında dünya genelinde ikinci dalga etkisini yaşatmıştır. Buna bağlı olarak iktisadi ve sosyal faaliyetler yeni kurallar altında ve kısıtlamalar ile sürdürülmüştür. İktisadi ve sosyal hayatta uygulanmaya başlanan yeni kurallar dünya ekonomisinde yeni normal olarak adlandırılmıştır. Uzaktan çalışma başta olmak üzere iş yapma şekilleri yenilenmiştir.

2020 yılında dünya ekonomisini özellikle son çeyrekte etkileyen son unsur ise aşı çalışmaları olmuştur. Yıl sonuna doğru birçok aşının uygulama için onaylanması 2021 yılına girilirken ekonomideki ümitleri artırmıştır.

Tüm bu gelişmeler çerçevesinde dünya ekonomisi 2020 yılında salgının etkileri ile yüzde 3,6 küçülmüştür. Dünya ekonomisi son on yılların en sert daralmasını yaşamıştır. Gelişmiş ülkeler 2020 yılında yüzde 4,6 daralmıştır. Gelişen ülkeler ise 2020 yılında yüzde 2,1 küçülmüştür. Bazı bölge ve ülkelerde küçülmeler daha sınırlı kalmıştır.

Ticaretteki korumacılık önlemleri sonucu dünya mal ticareti değer olarak 2019 yılında yüzde 3,5 düşmüş ve 18,35 trilyon dolara gerilemişti. 2019 yılında hemen hemen tüm ihracatçı bölgelerin ve ülkelerin ihracatlarında düşüşler yaşanmıştı. Böylece dünya mal ticareti 2 yıl aradan sonra yeniden daralmıştı.

2020 yılında ise dünya ticareti bu kez de kovid-19 salgınının yarattığı olumsuz koşullar içinde yüzde 7,4 daralmıştır. Salgın özellikle yılın ikinci çeyreğinde

küresel ticaretin fiziki olarak durmasına yol açmıştır. Gümrük, lojistik, liman ve taşımacılık hizmetleri kesintiye uğramıştır. Ticarete konu olan tüm emtia ve mallarda önemli fiyat düşüşleri gerçekleşmiştir.

Yılın ikinci yarısında ise hükümetlerin destekleri ve sektörler ile firmaların yeni normal içinde üretim ve tedarik süreçlerinde değişikliklere gitmeleri sonucu dünya mal ticareti toparlanmaya başlamıştır. Tedarik endişesi ile hızlanan dünya mal ticareti yılın son çeyreğinde yeniden büyümeye geçmiştir. Yıl içinde yaşanan tüm bu gelişmeler sonucu dünya mal ticareti 2020 yılında miktar olarak yüzde 5,3 ve değer olarak ise yüzde 7,4 daralmış ve 17,0 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

DÜNYA EKONOMİSİ TEMEL GÖSTERGELER

	2018	2019	2020
DÜNYA EKONOMİSİ BÜYÜME YÜZDE	3,6	2,4	-3,6
GELİŞMİŞ ÜLKELER BÜYÜME YÜZDE	2,2	1,6	-4,6
GELİŞEN ÜLKELER BÜYÜME YÜZDE	4,5	3,7	-2,1
DÜNYA MAL İHRACATI MİLYAR DOLAR	18.920	18.350	17.000
DÜNYA MAL TİCARETİ BÜYÜME MİKTAR YÜZDE	2,0	-0,1	-5,3

Kaynak: IMF World Economic Outlook, 2021 June, World Trade Organization

TÜRKİYE EKONOMİSİ 2020 YILINDA PANDEMİ SALGININA RAĞMEN BÜYÜME SAĞLADI

Türkiye, 2020 yılında ekonomide bir yandan salgının olumsuz etkileri ile mücadele ederken diğer yandan uygulanan genişletici politikalar sonucu finansal kırılganlıkları artırmıştır. Buna rağmen yılı büyüme ile kapatan çok az sayıdaki ülkeden biri olmuştur. Türkiye 2020 yılına Merkez Bankası'nın uygulamaya başladığı negatif faiz politikası ile ve daha yüksek bir ekonomik büyüme hedefi ile başlamıştır.

Ancak karşılaşılan salgın nedeniyle ekonomi politikaları Mart ayından itibaren hızla değişmiş ve öncelik salgının ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri ile mücadeleye verilmiştir. Kamu kesimi bir yandan hibe destekler verirken diğer yandan özellikle kamu bankaları aracılığı ile önemli

bir kredi genişlemesi sağlanmıştır. Merkez Bankası da hem kamu tahvilleri alımları ile kamunun artan harcamalarını finanse etmiş hem de bankalara ve piyasalara yönelik geniş bir likidite olanağı sunmuştur. Kamu kesiminin ve merkez bankasının destekleri kısa sürede iktisadi faaliyetlerin toparlanmasını sağlamıştır.

Türkiye 2020 yılını ekonomide büyüme ile kapatmış, ancak uygulanan aşırı genişletici politikalar ile yılı yüksek cari açık, yüksek enflasyon, yüksek bütçe açığı ve negatif net döviz rezervleri ile kapatmıştır. Hükümet 2021 yılına girerken ekonomide ve diğer alanlarda önemli reform taahhütlerinde bulunmuştur. Böylece ekonomiye yönelik beklentilerde de göreceli bir iyileşme sağlanmıştır.

TÜRKİYE EKONOMİSİ TEMEL GÖRTERGELERİ

	2018	2019	2020
GSYH Milyar TL	3.724	4.320	5.048
GSYH Milyar Dolar	789	761	717
GSYH Büyüme Yüzde Sabit Fiyatlarla	3,0	0,9	1,8
İşsizlik Oranı Yüzde	11,0	13,7	13,2
İhracat Milyar Dolar	177,17	180,83	169,65
İthalat Milyar Dolar	231,15	210,35	219,51
Dış Ticaret Dengesi Milyar Dolar	-53,98	-29,51	-49,86
Cari İşlemler Dengesi Milyar Dolar	-27,2	8,69	-37,26
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Yüzde	-3,47	+1,2	-5,2
TÜFE Yıl Sonu Yüzde	20,30	11,84	14,60
ÜFE Yıl Sonu Yüzde	33,64	7,36	25,15
Bütçe Dengesi Milyar TL	-72,8	-123,7	-172,7
Bütçe Dengesi /Milli Gelir Yüzde	-1,95	-2,89	-3,42
Dış Borçlar Milyar Dolar	444	436	450
Merkez Bankası Brüt Döviz Rezervleri Milyar Dolar	72,0	81,3	50,0
Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Milyar Dolar	12,8	9,3	7,8
Sanayi Üretimi Büyüme Yüzde	1,3	-0,2	2,2
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Yıllık Ortalama Yüzde	76,8	75,9	71,9
Sabit Sermaye Yatırımları Büyüme Yüzde	-0,3	-12,4	6,5
Merkez Bankası Ortalama Fonlama Faizi Yıl Sonu Yüzde	25,50	11,47	17,00
Sepet Kur Türk Lirası Yıl Sonu	5,67	6,18	8,26
TL Ticari Kredi Faiz Oranı Yıl Sonu Yüzde	27,04	12,02	20,00

Türkiye ekonomisi 2020 yılında yüzde 1,8 büyümüştür. 2020 yılında yaşanan salgın ekonomik büyüme üzerinde de belirleyici olmuştur. Yılın ikinci çeyreğinde ekonomide daralma yaşanmıştır. Ekonomiye verilen desteklerin etkisi ve dış talepteki canlanmaya bağlı olarak yılın ikinci yarısında ekonomiyeniden büyümeye başlamıştır. Böylece ekonomik büyüme yıl geneli için yüzde 1,8 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye 2020 yılında az sayıda büyüyen ülkeden biri olmuştur.

2020 yılında ekonomide sağlanan büyümeye rağmen artan finansal kırılganlıklar ve Türk lirasının değer kaybı ile milli gelir 2020 yılında 761 milyar dolardan 717 milyar dolara gerilemiştir. Türk lirasında yaşanan yüzde 24'e yakın değer kaybı nedeniyle dolar cinsinden hesaplanan milli gelir daralmıştır. Ekonomik

büyümenin de sadece yüzde 1,8 olarak gerçekleşmesi dolar cinsinden hesaplanan milli gelirin küçülmesine neden olmuştur.

2020 yılında yaşanan salgın işgücü piyasalarını olumsuz etkilemiştir. Birçok işyeri uzun süre kapalı kalmış, yarı zamanlı çalışmış, uzaktan çalışma uygulamaya başlamıştır. İş akitlerinin fesih yasağı istihdamı korumaya çalışmıştır. 2020 yılında işgücüne katılma oranı yüzde 49,3'e düşmüştür. İstihdam 1,27 milyon kişi azalmıştır. İşsizlik oranı ise yüzde 13,2 olmuştur.

2020 yılında yaşanan salgın ile küresel ölçekte emtia ve mal fiyatları gerilemiş, gelişmiş ve gelişen ülkelerde ise enflasyon gerilemiştir. Türkiye'de

ise negatif faiz uygulaması, aşırı parasal genişleme, hızlı kredi büyümesi ve Türk lirasının değer kaybı ile enflasyon yıl genelinde artış eğiliminde olmuştur. 2020 yıl sonunda tüketici enflasyonu yıllık yüzde 14,60 olarak gerçekleşmiştir. Son on bir yılın en yüksek ikinci tüketici enflasyonu yaşanmıştır. 2020 yılında döviz kurlarında yaşanan yüksek artışlar ile üretici fiyatları yıl sonunda yüzde 25,15'e yükselmiştir.

2020 yılında ihracat yüzde 6,2 gerileyerek 169,65 milyar dolara inmiştir. Salgın küresel ticarete paralel olarak Türkiye'nin ihracatında da daralmaya yol açmıştır. İthalat ise 2020 yılında yüzde 4,4 yükselmiş ve 219,51 milyar dolar olmuştur. Ekonomik büyüme nedeniyle salgın yılında ithalatta artış yaşanmıştır. 2020 yılında yaşanan salgına ve onun yarattığı ekonomideki yavaşlamaya rağmen Türkiye'nin dış ticaret açığı önemli ölçüde artmıştır. Dış ticaret açığı 2020 yılında yüzde 69,0 genişlemiş ve 49,86 milyar dolara yükselmiştir. 2020 yılında dış ticaret açığındaki artış ve turizm gelirlerindeki gerileme sonucu cari işlemler dengesi yeniden açık vermiştir. Cari işlemler dengesinde 2020 yılında 37,3 milyar dolar açık gerçekleşmiştir.

2020 yılında bütçe açığında salgına yönelik verilen destekler ile önemli bir artış yaşanmıştır. 2020 yılında bütçe açığı 172,7 milyar TL'ye yükselmiştir. Bütçe açığının milli gelire oranı ise yüzde 3,4'e ulaşmıştır.

Sanayi sektörü 2020 yılında yüzde 2,2 büyümüştür. 2020 yılında yaşanan salgın sanayi üretimini de önemli ölçüde etkilemiştir. Salgına bağlı olarak yılın ikinci çeyreğinde

sanayi üretiminde sert daralma yaşanmıştır. Yılın ikinci yarısında ise öncelikle ekonomiye sağlanan destekler ile sanayi üretiminde toparlanma başlamıştır. Diğer yandan yine yılın ikinci yarısında dış pazarlar da canlanmaya başlamış ve talep artmıştır. Bunlara bağlı olarak sanayi üretimi yılın ikinci yarısında yeniden büyüme sağlamıştır. Yıl genelinde sanayi üretimi yüzde 2,2 artmıştır. Salgın yılında sanayi üretimi büyüme başarısı göstermiştir.

Ekonomiler, sektörler ve firmalar için 2020 yılında daha önce hiç yaşanmayan koşullar ortaya çıkmıştır. Pandemi salgını, salgın ile mücadele, salgının yarattığı yeni iş ve çalışma koşulları sektörleri ve firmaları önemli ölçüde etkilemiştir. Bir yandan kamu kesimleri sektörler ve firmalara yönelik destekler sağlarken diğer yandan sektörler ve firmalar da bu yeni koşullara uyum sağlamaya çalışmıştır.

2020 yılının ikinci yarısından itibaren sağlanan destekler etkisini göstermeye başlamış ve ekonomiler toparlanma eğilimine girmişlerdir. Toparlanma imalat sanayi ve dış ticaret alanında kendini hissetmiştir. Buna karşın hizmetler sektöründe toparlanma gecikmiştir.

Dünya ve Türkiye ekonomisinde pandemi koşulları 2020 yılında sektörler ve BTSO firmaları için temel belirleyici olmuştur. Yine ekonomide uygulanan genişletici politikalar ile sektörler sağlanan destekler de yılın ikinci yarısında belirleyici unsur olmuştur. BTSO İlk 250 Büyük Firma 2020 yılı değerlendirmemiz bu koşullar dikkate alınarak yapılmaktadır.

PANDEMİ KOŞULLARI VE SAĞLANAN DESTEKLER 250 BÜYÜK FİRMANIN PERFORMANSINDA BELİRLEYİCİ OLDU

Dünya ve Türkiye ekonomisinde firmalar için ana koşulları pandemi etkileri ve pandemi nedeniyle uygulanan politikalar ve destekler oluşturmuştur. Dünya genelinde yılın ilk yarısında ve özellikle ikinci çeyrekte sert bir küçülme yaşanmıştır. Pandemi sonrası sağlanan destekler ve genişletici para politikaları uygun koşullar yaratmıştır. Ancak sektörler arasında sanayi toparlanmada öne çıkarken, hizmetler sektöründe toparlanma zayıf kalmıştır. Türkiye'de de benzer koşullar yaşanmıştır. Yılın ikinci çeyreğinde sert bir küçülme yaşanmıştır. Ancak sağlanan destekler ve dış talepteki toparlanma ile ekonomi yılın ikinci yarısında yeniden büyümeye geçmiştir. Destekler, uygun kredi olanakları ve genişletici para-maliye politikaları yılın ikinci yarısında daha uygun koşullar yaratmıştır. Ancak yılın ikinci yarısında aynı

zamanda önemli finansal kırılganlıklar da yaşanmış, Türk lirası değer kaybetmiş, faiz oranlarında yüksek artışlar gerçekleşmiştir. Özellikle yılın son çeyreğindeki finansal dalgalanmalar firmalar için olumsuz etkiler yaratmıştır.

250 büyük firma 2020 yılında yukarıda ana unsurları belirtilen iç ve dış koşulları yaşamışlardır. Buna bağlı olarak 2020 yılı performansı yılın ilk yarısında sınırlanmış, ikinci yarısında ise ivme kazanmıştır. İç ve dış koşullara firmaların performansını ölçen göstergeler farklı tepkiler vermişlerdir. İhracat, satışlar ve istihdam olumsuz etkilenirken, kârlılık ve öz kaynak ve aktiflerde büyüme ile yaratılan katma değer olumlu etkilenmiştir.

250 firmanın toplam iç ve dış satışları 2019 yılında yüzde 11,1 büyürken 2020 yılında yüzde 14,7 artmıştır. 250 firmanın üretimden net satışları ise 2019 yılında yüzde 10,5 artmışken 2020 yılında yüzde 17,7 yükselmiştir. 2020 yılında toplam ve üretimden satışlar pandemi koşullarına rağmen 2019 yılına göre daha hızlı büyümüştür. Ancak bu büyümede enflasyonist etki de bulunmaktadır. Nitekim 2019 yılında yüzde 11,84 olan yıl sonu TÜFE 2020 yılında yüzde 14,60 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında toplam satışlar enflasyon kadar yükselmiştir. Üretimden satışlar ise enflasyondan arındırıldığında reel olarak yüzde 2,7 artmıştır.

Faaliyetler ile elde edilen katma değer ise 2019 yılında yüzde 9,1 daralmışken 2020 yılında bu kez yüzde 21 büyümüştür. Pandemi koşullarına rağmen oluşturulan katma değerde önemli bir artış yaşanmıştır. Bu düşüşte kârlılık ve kârlardaki büyüme belirleyici olmuştur. İç ve dış koşullar kârşısında firmalar çekirdek işlerine ağırlık vermişler, riskleri iyi yönetmişlerdir. Sağlanan uygun destekler de elde edilen katma değerdeki büyümeye destek vermiştir.

250 büyük firmanın kârlarında 2020 yılında nominal ve reel olarak önemli artış yaşanmıştır. 2019 yılında yüzde 1,5 azalan dönem kârı 2020 yılında ise yüzde 42,5 gibi yüksek bir oranda yükselmiştir. Böylece 2019 yılındaki daralma sonrası pandemi

koşullarına rağmen kârlarda artış sağlanmıştır. Kârlardaki artışta uygun desteklerin etkisi olmuştur. Düşük faizli krediler, işgücüne yönelik kamu destekleri vb. destekler kârlılığa katkı sağlamıştır.

Kârlardaki artışa bağlı olarak öz sermayelerde nominal ve reel olarak büyümeler yaşanmıştır. 2019 yılında yüzde 18,4 büyüyen öz sermaye toplamı 2020 yılında yüzde 22,3 artmıştır. Net aktiflerde de yüzde 25,5 büyüme yaşanmıştır. Öz sermaye büyümesi ile net aktif büyümesi 2020 yılında birbirlerine yakın gerçekleşmiştir.

Pandemi koşullarından olumsuz etkilenen iki gösterge ise ihracat ve istihdam olmuştur. 2019 yılında yüzde 8,6 azalan ihracat 2020 yılında bu kez yüzde 14,2 daralmıştır. 250 firmanın ihracatı 2020 yılında pandemi koşullarından oldukça olumsuz etkilenmiştir.

İç talepte ve ihracatta yaşanan gelişmelere bağlı olarak 2020 yılında istihdamda yüzde 1,8 daralma gerçekleşmiştir. İstihdam destekleri ve düzenlemeleri istihdam kaybını sınırlamıştır.

2020 yılında BTSO 250 firması içeride ve dışarıda oluşan pandemi koşulları çerçevesinde beklentilerin üzerinde ve yine 2019 yılından daha iyi bir performans göstermiştir.

250 FİRMA SEKTÖR DAĞILIMLARI

Temel Mali Göstergeler	2016/2017 Değişim Yüzde	2017/2018 Değişim Yüzde	2018/2019 Değişim Yüzde	2019/2020 Değişim Yüzde
Toplam Satışlar	33,8	27,2	11,1	14,7
Üretimden Satışlar	39,0	31,1	10,5	17,7
Katma Değer	29,8	46,6	-9,1	21,0
Dönem Kârı	57,6	29,0	-1,5	42,5
Öz Sermaye	28,4	30,0	18,4	22,3
Net Aktifler	23,0	25,4	14,3	25,5
İhracat	11,3	0,6	-8,6	-14,2
Ücretli Çalışanlar	0,8	9,2	-0,6	-1,8

PANDEMİ KOŞULLARI FİRMALARIN SEKTÖR DAĞILIMLARINI ETKİLEDİ

250 büyük firmanın sektör dağılımları da dünya ve Türkiye'de yaşanan pandemi koşullarından etkilenmiştir. Buna bağlı olarak sektörler içindeki firma sayılarındaki değişimler 2020 yılında daha çok sayıda gerçekleşmiştir.

250 büyük kuruluş içinde en çok firma yine otomotiv yan sanayi sektöründe yer almaya devam ederken sayı 1 firma

artmış ve 68 olarak gerçekleşmiştir. Otomotiv sektöründe iç ve dış talepte yaşanan gerilemeye rağmen otomotiv yan sanayi firma sayısını artırmıştır. Ana sanayideki firma sayısı da 4 olarak aynı gerçekleşmiştir. Pandemi koşullarının olumsuz etkilemesine rağmen otomotiv sektörü 2020 yılında 250 içindeki firma sayıları olarak iyi bir performans göstermiştir.

Tekstil sektörü 2020 yılında pandemi koşullarından olumsuz etkilenen bir diğer sektör olmuştur. Buna bağlı olarak ilk 250 firma içinde tekstil firması sayısı 7 adet azalmıştır. Hazır giyim sektörü firma sayısı ise 7 ile 1 adet azalmıştır. Her iki sektör de küresel ölçekte hazır giyim tüketiminde yaşanan sert daralamadan olumsuz etkilenmiştir. Medikal tekstil ürünleri satışlarındaki artış ise sektörlerdeki kayıpları kısmen telafi edebilmiştir.

2020 yılında pandemi koşullarından olumlu etkilenen sektörlerin başında gıda, tarım ve hayvancılık sektörü gelmektedir. 250 içindeki firma sayısı 4 adet artarak 30'a yükselmiştir. Pandemi sonrası ülkelerin tarım ve gıda ürünleri güvenliği ve kendine yeterliliği daha da önem kazanmıştır. Gıda tüketiminde eğilimler değişmiştir.

Bursa 250 büyük kuruluşu içinde makine ve teçhizat sektörü firma sayısı ise 1 adet artarak

17 firmaya yükselmiştir. Pandemi sonrası oluşan küresel tedarik zincirlerindeki değişim, yurtiçinden tedarik, yakından tedarik ve üretim güvenliği eğilimleri ile makine ve teçhizat yatırımlarında yurtiçi ve yurtdışında artış başlamıştır. Makine ve teçhizat sanayi bun ana eğilimden olumlu etkilenmiştir.

İç talepte ve perakende ticarete yaşanan durgunluk ile 2019 yılında 250 büyük firma içinde yer alan perakende firma sayısı değişmemiş ve 22 olarak gerçekleşmiştir. İnşaat sektöründe küçülme 2020 yılında da devam etmiştir. Buna bağlı olarak 2020 yılında 4 firma ilk 250 içine girmiş ve firma sayısı değişmemiştir. Pandemi sonrası sürdürülebilirlik konusu daha da önemli hale gelmiştir. Buna bağlı olarak çevre ve geri dönüşüm sektöründen 250 firma içine giren sayısı 2 artmış ve 5'e yükselmiştir.

2019-2020 SEKTÖREL FİRMA SAYILARI

Sektörler	2019 Yılı Firma Sayısı	2020 Yılı Firma Sayısı	Artış/ Azalış
Otomotiv Yan Sanayi	67	68	1
Tekstil	50	43	-7
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	26	30	4
Perakende Ticareti	22	22	0
Makine ve Teçhizat	16	17	1
Metal	14	13	-1
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	6	7	1
Hazır Giyim	8	7	-1
Plastik	6	6	0
Çevre ve Geri Dönüşüm	3	5	2
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	4	5	1
Enerji	4	5	1
İnşaat	4	4	0
Otomotiv Ana Sanayi	4	4	0
Ekonomik İlişkiler ve Finans	2	3	1
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	4	3	-1
Kimya	4	3	-1
Lojistik	2	3	1
Elektrik-Elektronik	1	1	0
Sağlık	1	1	0

250 BÜYÜK FİRMANIN ASLİ İŞLERDEN KÂRLILIĞI 2020 YILINDA ARTTI

Firmaların mali performanslarının ölçülmesinde asli işlerden elde ettikleri kârlılık önemli bir gösterge haline gelmiştir. Böylece hem firmaların asli işlerdeki performansı daha açık görülmekte hem de diğer olası maliyet unsurlarına ve risklere karşı ne kadar güçlü olduğu hesaplanmaktadır.

FAVÖK göstergesi firmaların faiz ödemeleri, amortisman ve vergi ödemeleri öncesi elde ettikleri kârı göstermektedir. FAVÖK büyüklüğünün net satışlara oranı FAVÖK oranını vermektedir. Bu oranın yüksek olması firmaların asli işlerinde teknik ve mali olarak daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Bu itibarla BT50 250 firma çalışmasında firmaların FAVÖK büyüklükleri ve net satışları toplulaştırılarak sektörlerin ortalama FAVÖK oranları 2017 yılından itibaren hesaplanmaktadır. Aşağıdaki tabloda sektörlerin ortalama FAVÖK oranları 2018, 2019 ve 2020 yılları için karşılaştırılabilir olarak sunulmaktadır.

BT50 250 içinde yer alan sektörlerin FAVÖK oranları 2020 yılında yükselmiştir. 2020 yılında yaşanan pandemi koşulları içinde firmalar öncelikle çekirdek işlerine ağırlık vermişler ve tüm harcamalarında da tasarrufu öne çıkarmışlardır. Firmalar 2020 yılında üretim maliyetlerini de kontrol altında tutmaya çalışmışlardır. Daha düşük stoklar ile çalışılmıştır. Emtia fiyatlarının yılın ilk yarısındaki gerilemesi kârlılığa olumlu katkı yapmıştır. İkinci yarıdaki emtia fiyatları artışları ise daha çok bir sonraki yılın mali tablolarında görülecektir. Firmalar faaliyet giderlerini de azami kontrol etmeye çalışmışlar ve tasarrufa yönelmişlerdir. İşgücüne yönelik olarak sağlanan destekler de kârlılıkları olumlu etkilemiştir.

Tüm bu gelişmeler ile 250 büyük firmanın FAVÖK oranı (net satışlara) 2020 yılında yüzde 10,73 olarak gerçekleşmiştir ve geçen yıla göre 1,80 puan artmıştır. 2020 yılında on sektörde FAVÖK oranları artarken, dört sektörde gerilemiştir.

İmalat sanayinde 11 sektörün FAVÖK oranları yer almaktadır. 2020 yılında 8 sektörün FAVÖK oranı artmıştır. Otomotiv yan sanayi, kimya sanayi, tekstil sanayi, ağaç ve orman ürünleri sanayi, metal sanayi, plastik sanayi ve hazır giyim sanayinde yüksek artışlar olmuştur. Otomotiv yan sanayi ve makine sanayinde artışlar daha sınırlı kalmıştır. İmalat sanayindeki 3 sektörde FAVÖK oranları gerilemiştir. Gerileme yaşanan sektörler gıda, tarım ve hayvancılık sektörü, çimento ve toprak ürünleri sanayi ile makine sanayidir.

Bursa 250 içinde yer alan imalat sanayi sektörlerinin asli işlerine ağırlık verdikleri, 2020 yılında pandemi ile oluşan iç ve dış koşulları göreceli olarak iyi değerlendirdikleri kârlılıklarını artırdıkları görülmektedir.

İnşaat sektöründe FAVÖK oranı 2020 yılında artmıştır. Sektör 2020 yılında küçülme yaşamış olmasına karşın özellikle sağlanan destekler ile kârlılık göstergeleri olumlu etkilenmiştir. Buna bağlı olarak FAVÖK oranı 2,65 puan artmıştır.

Enerji sektörü de 2020 yılında dalgalanmalar yaşamıştır. Sektörde arz-talep dengesi yılın ilk yarısında bozulmuş, ikinci yarısında ise iyileşme başlamıştır. Bu gelişmeler çerçevesinde BT50 250 içinde yer alan enerji firmalarının FAVÖK oranları 2020 yüzde 7,92'den yüzde 9,27'ye yükselmiştir.

Hızla gelişmekte olan bir sektör olarak geri çevrim ve dönüşüm sektöründe ise FAVÖK oranı 2020 yılında gerilemiş ve ortalamanın altında kalmaya devam etmiştir.

Perakende ticaret sektörü 2020 yılını sıkıntılı geçirmiştir. Pandemi koşullarından en çok etkilenen sektörlerden biri de perakende sektörü olmuştur. Sektör alınan önlemler nedeniyle yılın büyük bölümünü kapalı veya kısıtlamalar ile geçirmiştir. Buna bağlı olarak BT50 250 içinde yer alan perakende sektöründe FAVÖK oranı 2020 yılında yüzde 8,28'den yüzde 5,63'e inmiştir.

250 FİRMA FAVÖK GÖSTERGELERİ

Sektörler	Favök/Net Satışlar Yüzde 2018	Favök/Net Satışlar Yüzde 2019	Favök/Net Satışlar Yüzde 2020
KİMYA SANAYİ	22,24	12,35	14,89
TEKSTİL SANAYİ	16,40	12,34	19,61
OTOMOTİV YAN SANAYİ	13,82	11,94	14,67
AĞAÇ VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ	14,13	10,77	13,51
MAKİNE SANAYİ	12,50	10,67	10,66
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK	11,28	10,52	9,28
METAL SANAYİ	14,10	9,53	15,95
PLASTİK SANAYİ	11,98	7,94	14,85
OTOMOTİV ANA SANAYİ	10,20	5,83	6,84
HAZIR GIYIM SANAYİ	6,54	5,31	8,70
ÇİMENTO VE TOPRAK ÜRÜNLERİ SANAYİ	9,82	0,33	0,01
İNŞAAT SEKTÖRÜ	9,54	8,31	10,96
ENERJİ SEKTÖRÜ	14,60	7,92	9,27
GERİ ÇEVİRİM VE DÖNÜŞÜM SEKTÖRÜ	6,04	7,50	6,15
PERAKENDE TİCARET	7,27	8,28	5,63